

Številka: 0610-12/3-90

Z A P I S N I K

3. seje Komisije Skupščine Republike Slovenije za ustavna vprašanja, ki je bila 28. junija 1990 ob 11.00 uri v salonu v poslopiju Skupščine Republike Slovenije, Šubičeva 4, Ljubljana.

Prisotni: podpredsednik Potrč Miran;

Člani: Battelli Roberto, Bašin Danilo, Bizjak Ivan, Gumilar Ludvik, Juri Franko, Kovačič Boštjan, Lavtižar-Bebler Darja, Magajna Andrej, Peršak Tone, Ribičič dr. Ciril, Rode dr. Primož, Sekereš Vilijem, Toplak dr. Ludvik, Zabukovec Zdravko, Zagožen dr. Franc;

Sejo je vodil podpredsednik komisije Miran Potrč.

Odsotni: Bučar dr. France, Pukl Vitodrag, Anderlič Tone, Kolečnik Ciril, Ocvirk Mojmir, Pirnat dr. Rajko, Starman Danijel, Šešerko dr. Leo, Žagar Zvone;

Ostali prisotni: Rovšek Jernej, Tomažič Anton, Miha Martelanc, Kučan Štefka.

Predlagan in sprejet je bil naslednji

dnevni red:

1. oblikovanje poročila Komisije za ustavna vprašanja k osnutku amandmajev k ustavi SFRJ
2. oblikovanje poročila Komisije za ustavna vprašanja glede podaljšanja mandata oziroma funkcije delegatom iz Republike Slovenije v Skupščini SFRJ.

Člani komisije so prejeli naslednja gradiva:

K 1. točki dnevnega reda:

- osnutek poročila k osnutku amandmajev k ustavi SFRJ;
- poročilo Zakonodajno-pravne komisije k osnutku amandmajev k ustavi SFRJ;

- gradivo o problematiki urejanja družbeno-ekonomske ureditve v zvezni ustavi glede na osnutek amandmajev I, LI, LIII, in LIV k ustavi SFRJ, ki ga je na podlagi dogovora na 2. seji komisije pripravil Republiški komite za zakonodajo in
- predlog, da se začne postopek za sprejem ustave Republike Slovenije, ki ga je sprejelo Predsedstvo Republike Slovenije na seji dne 25. junija 1990. Ta predlog so člani komisije prejeli kot dodatno gradivo k oblikovanju stališč k osnutku amandmajev k ustavi SFRJ.

K 2. točki dnevnega reda:

- osnutek poročila s stališi komisije glede podaljšanja mandata oziroma funkcije delegatom iz Republike Slovenije v Skupščini SFRJ

Razprava na seji komisije je razvidna iz magnetogramskega zapisa te seje.

Ad 1

Komisija je na podlagi razprav na 1., 2. in 3. seji ter na podlagi osnutka poročila sklenila predlagati delegatom poročilo v naslednjem besedilu:

"Komisija se na sejah ni dokončno opredelila do vprašanja, ali naj se Skupščina Republike Slovenije še vključuje v obravnavo sprememb ustave SFRJ. Komisija predlaga da naj se o tem načelnem vprašanju opredelijo delegati v zborih Skupščine Republike Slovenije, tudi na podlagi argumentov, ki jih ponuja komisija v tem poročilu.

Člani komisije so bili enotni v opredelitvi, da naj se v Republiki Sloveniji najprej sprejme nova republiška ustava.

Člani komisije, ki se zavzemajo za to, da Skupščina Republike Slovenije ne obravnava in ne daje mnenja k osnutku amandmajev k ustavi SFRJ navajajo za svoje stališče zlasti naslednje argumente:

- najprej je potrebno sprejeti republiško ustavo in se na tej podlagi pogajati o novi konfederativni ureditvi Jugoslavije;
- za uvedbo političnega pluralizma in svobodnih večstrankarskih volitev imajo tudi druge zvezne enote vse možnosti, ne da bi bilo to posebej urejeno z zvezno ustavo;
- pristajanje na logiko, da je treba iste zadeve, ki smo jih v Sloveniji že uredili z republiško ustavo, enako urediti v zvezni ustavi, da bi iste spremembe omogočili tudi drugim republikam, bi lahko pomenilo priznavanje primarnosti zvezne ustave ter dejstva,

da smo s slovenskimi amandmaji preseгли pooblastila, ker smo spremenili svojo ustavo pred spremembami zvezne ustave;

- z dejstvom, da pristajamo na razprave o spremembah ustave SFRJ, pristajamo na iluzije, da je mogoče to federacijo še naprej urejati oziroma izboljševati na dosedanjih osnovah;
- že sam obstoj federalne ustave je nezdržljiv s konfederativno ureditvijo države, za katero se v Sloveniji zavzemajo vsi politični subjekti.

V kolikor bi Skupščina Republike Slovenije sprejela stališče, da ne obravnava in ne daje mnenja k osnutku amandmajev k ustavi SFRJ, bi sprejela sklep, ki je predlagan v prilogi I tega poročila.

Člani komisije, ki se zavzemajo za to, da Skupščina Republike Slovenije obrnava in daje mnenja k osnutku amandmajev k ustavi SFRJ navajajo za svoja stališča zlasti naslednje argumente:

- z nadaljnjim sodelovanjem v razpravah o spremembah ustave SFRJ v Republiki Sloveniji ne bi ničesar izgubili, saj bi sprejeli le tiste rešitve, za katere smo se v republiki že doslej sami odločili in ki prispevajo k postopnemu preoblikovanju Jugoslavije v smeri konfederalizacije;
- pristajanje na selektivno obravnavo posameznih amandmajev v postopku sprememb ustave SFRJ še ne pomeni priznanja primarnosti zvezne ustave pred republiško ustavo, ki ostaja temeljni akt slovenske države;
- Skupščina SFRJ je sprejela načelno stališče o možnosti posamičnega sprejemanja amandmajev k ustavi SFRJ na podlagi vztrajanja Skupščine Republike Slovenije prejšnjega sklica za takšen način spreminjanja zvezne ustave, zato bi morali na takšnem stališču vztrajati;
- s posameznimi spremembami zvezne ustave bi se pospešil proces uvajanja političnega pluralizma v vseh delih Jugoslavije;
- sedanja ustava predstavlja prehodno rešitev, to prehodno obdobje do sprejema nove slovenske ustave pa bo verjetno daljše, zato je utemeljeno tudi v tem času izboljšati rešitve v zvezni ustavi; s tem bi pridobili legitimne sogovornike za razprave o bodoči konfederativni ureditvi Jugoslavije ter omogočili prehod na novo ureditev s čim manjšo stopnjo razkroja pravne države oziroma pravne anarhije;
- odklonitev razprav o spremembah zvezne ustave bi lahko izkoristile konzervativne sile v Jugoslaviji za ohranitev svojih

položajev, kar bi tudi nam otežilo vzpostavljanje dialoga o bodoči ureditvi odnosov v Jugoslaviji;

- nesodelovanje v postopku spreminjanja ustave lahko povzroči skupščinsko in ustavno krizo z nepredvidljivimi posledicami.

V kolikor bi Skupščina Republike Slovenije sprejela stališče, da obravnava ter daje mnenje k osnutku amandmajev k ustavi SFRJ, bi sprejela mnenje, ki je predlagano v prilogi II tega poročila.

Za poročevalca na skupni seji zborov Skupščine Republike Slovenije je komisija določila podpredsednika Vitodraga Pukla; za poročevalce na sejah zborov pa: za sejo Zbora združenega dela člana komisije Zdravka Zabukovca, za sejo Zbora občin člana komisije Ivana Bizjaka in za sejo Družbenopolitičnega zbora podpredsednika komisije Vitodraga Pukla.

Priloga I:

Na podlagi 335. člena ustave Republike Slovenije in na podlagi 71. in 253. člena poslovnika Skupščine Republike Slovenije (Ur.l. RS 25/85) v zvezi s 1. členom začasnega poslovnika Skupščina Republike Slovenije (Ur.l. RS 19/90) je Skupščina Republike Slovenije na sejah zborov dne sprejela naslednji

S K L E P

Skupščina Republike Slovenije je v skladu s svojo opredelitvijo za preureditev Jugoslavije v konfederacijo sklenila, da osnutka amandmajev k ustavi SFRJ ne bo obravnavala in ne bo dala svojega mnenja o tem osnutku.

Obrazložitev:

Tak sklep Skupščine Republike Slovenije pomeni, da je v skladu s 3. odstavkom 401. člena Ustave SFRJ razprava o osnutku amandmajev k ustavi SFRJ prekinjena in da Skupščina SFRJ ne more več nadaljevati z delom na tem osnutku odnosno določiti predloge amandmajev. Če bi Zvezna Skupščina v nasprotju s 3. odstavkom 401. člena ustave SFRJ predlog vseeno oblikovala, sledi iz sklepa Skupščine Republike Slovenije, da o tem predlogu ne bo razpravljala niti izrekla soglasja z njim.

Priloga II:

Skupščina Republike Slovenije je na podlagi 2. odstavka 401. člena ustave SFRJ na sejah zborov dne.....sprejela k osnutku amandmajev k ustavi SFRJ naslednje

M N E N J E:

1. Skupščina poudarja da sodelovanja v postopku spreminjanja ustave SFRJ ni mogoče razumeti kot pristajanje na federativno urejanje odnosov v Jugoslaviji. Skupščina ostaja na opredelitvi za uveljavitev polne suverenosti slovenske države in sprejema spreminjanje sedanje federativne ureditve za prehodno obdobje do novega dogovora o ureditvi odnosov v Jugoslaviji na konfederativni podlagi.

Skupščina vztraja, da je ustava Republike Slovenije temeljni akt slovenske države ter da razprave o spremembah ustave SFRJ ni mogoče razumeti kot priznavanje primarnosti zvezne ustave pred republiško ustavo.

2. Skupščina meni, da je mogoče selektivno obravnavati posamezne predloge za spremembo ustave SFRJ le z vidika krepitve suverenosti Republike Slovenije zato so sprejemljivi le tisti predlogi, s katerimi se zmanjšujejo pristojnosti zvezne države in krepijo pristojnosti Republike Slovenije v Jugoslaviji.

Skupščina vztraja pri svoji opredelitvi, da bo v fazi obravnave predloga amandmajev k ustavi SFRJ sprejemala soglasje k posameznim točkam oziroma posameznim amandmajem k ustavi SFRJ.

3. Skupščina pogojuje obravnavo posamičnih amandmajev s sprejetjem amandmaja o ukinitvi pristojnosti Zveznega zbora Skupščine SFRJ in prenosu teh pristojnosti na Zbor republik in pokrajin Skupščine SFRJ oziroma o odločitvi, da se odločanje o vseh skupnih interesih v Jugoslaviji sprejema izključno na podlagi soglasja skupščin republik in skupščin avtonomnih pokrajin, brez možnosti sprejemanja izrednih ukrepov.

Za ukinitvev Zveznega zbora bi bilo potrebno oblikovati nov amandma, s katerim bi se pristojnosti Skupščine SFRJ, ki jih sedaj opravlja Zvezni zbor in so določene v 285. oziroma 288. členu ustave SFRJ prenesejo v 286. člen ustave SFRJ. Takšna sprememba bi zahtevala tudi ustrezno preoblikovanje drugih določb ustave SFRJ, v katerih so navedene pristojnosti Zveznega zbora Skupščine SFRJ.

4. Skupščina daje k posameznim amandmajem naslednja mnenja:

Amandma XLIX (42)

Sprejemljiva je samo takšna alternativa, da prenehajo veljati v celoti vsi razdelki temeljnih načel ustave SFRJ, razen I. razdelka.

K AMANDMAJEM L, LI, LII, LIII

Z omenjenimi amandmaji se spreminjajo določbe I. poglavja II. dela ustave SFRJ, ki se nanašajo na družbenoekonomsko ureditev. Z navedenimi amandmaji se poskuša na novo opredeliti ekonomski sistem, vendar pa predlagane rešitve skupaj z določili, ki ostajajo nespremenjena, predstavljajo nekonsistentno celoto, zato bi bilo potrebno po mnenju skupščine celotno poglavje o družbenoekonomski ureditvi v ustavi SFRJ črtati. Določbe o družbenoekonomski ureditvi so že predmet ureditve v posameznih republiških ustavah, poleg tega pa so navedene pristojnosti v celoti zajete v III. delu ustave SFRJ, ki se nanaša na odnose v federaciji ter pravice in dolžnosti federacije.

Po mnenju skupščine bi bilo potrebno v ustavi SFRJ zagotoviti predvsem enakopravnost vseh subjektov, ki opravljajo dejavnosti znotraj posameznih oblik lastnine.

Podrejeno daje skupščina k navedenim amandmajem naslednja konkretna mnenja:

Amandma L (50)

Sprejemljivo je besedilo 2. in 4. odstavka 1. točke tega amandmaja.

Predlagano besedilo 3. odstavka 1. točke tega amandmaja ni ustrezno, saj oblike lastnine ne morejo biti enakopravne in tudi ne morejo imeti enakega varstva. Z ustavno določbo je potrebno zagotoviti enakopravnost subjektov pri opravljanju svojih dejavnosti znotraj posameznih oblik lastnine.

3. točka tega amandmaja naj se nadomesti s črtanjem 80. člena ustave SFRJ v celoti in 2. točke amandmaja XXIII. S tem bi prepustili republikam in pokrajinam, da samostojno urejajo vprašanja maksimuma na kmetijskih in gozdnih zemljiščih.

4. točka tega amandmaja je sprejemljiva pod pogojem, da se črta beseda "zvezni". Republiški zakon naj bi določal pogoje, pod katerimi lahko tuja oseba pridobi lastninsko pravico.

Amandma LI (51)

Sprejemljiva bi bila samo razveljavitev določil ustave SFRJ, ki so navedeni v 2. točki tega amandmaja. Vprašanje upravljanja, samoupravljanja in sodelovanja pri odločanju naj se ne ureja več v z ustavo SFRJ.

Amandma LII (52)

Sprejemljiv je amandma z alternativo.

Amandma LIII (53)

Sprejemljiva je samo razveljavitev določb ustave SFRJ, ki so navedene v 2. točki tega amandmaja.

Amandma LV (55)

Tudi v tem amandmaju je sprejemljivo le črtanje določb ustave SFRJ, ki so navedene v 2. točki tega amandmaja.

Amandma LVI (56)

Nesprejemljivo je ohranjanje kategorije "delovnih ljudi" v skupščinskem sistemu, opredeljevanje mandata predstavnikov v skupščinah in obveznost oblikovanja izvršilnih organov v Skupščini SFRJ, zato naj se tudi s tem amandmajem le razveljavijo določbe ustave SFRJ, ki so navedene v 7. točki tega amandmaja.

Amandma LVII (57)

Ta amandma, s katerim se razveljavlja določba o predsedstvih republik in pokrajin, je sprejemljiv.

Amandma LVIII (58)

Sprejemljive so določbe 1., 3., 4., 5., 7., 9., 10., 11. in 12. točke tega amandmaja.

V zvezi z 2. točko je potrebno ponoviti predlog za ukinitve smrtnih kazni v celoti, v kolikor pa ta predlog ne bi bil sprejemljiv za vse je mogoče sprejeti tudi osnovno besedilo 2. točke tega amandmaja.

6. točka tega amandmaja naj se glasi:

"Zajamčeni sta svoboda vesti in veroizpovedi.

Verske skupnosti so ločene od države."

S tako oblikovano točko naj se v celoti nadomesti 174. člen ustave SFRJ. Vsa vprašanja, ki so povezana z delovanjem verskih skupnosti, glede opravljanja gospodarskih in negospodarskih dejavnosti ter lastnine naj se urejajo z zakoni, ki urejajo ta področja.

Sprejemljiva je samo določba 1. odstavka 2. točke tega amandmaja, s katerim naj se spremeni tudi sedanji 203. člen ustave SFRJ tako, da se razveljavi besedilo o spodkopavanju temeljev z ustavo določene socialistične samoupravne demokratične ureditve in nadomesti z besedilom o nasilnem rušenju temeljev ustavne ureditve.

Amandma LIX (57)

Skupščina ne nasprotuje k temu amandmaju, pri tem pa predlaga, da se v 1. odstavku 2. točke besede "določena z ustavo oziroma zakonom" nadomestijo z besedami "v skladu z ustavo", ob predlagani rešitvi v 3. točki pa predvidi tudi črtanje 7. točke amandmaja XXVII. Omenjena določba opredeljuje možnost obveznega navodila za delo nižjemu javnemu tožilcu. Takšna določba odpira možnost odstopa od načel ustavnosti in azkonitosti ter samostojnosti javnih tožilstev na vseh ravneh, zato skupščina meni, da naj javni tožilci opravljajo svojo funkcijo le na podlagi določil ustave in zakonov.

Amandma LXVI (66)

Ni dovolj, da se v tem amandmaju razveljavijo določbe, ki določajo vlogo Socialistične zveze pri predlaganju izvolitve in razrešitve člana Predsedstva SFRJ, temveč je potrebno razveljaviti vse določbe o izvolitvi članov Predsedstva SFRJ v ustavi SFRJ ter to vprašanje prepustiti republiški ustavi. Ohraniti je potrebno le del določbe 1. točke amandmaja XLI ustave SFRJ, ki opredeljuje sestavo Predsedstva SFRJ.

Amandma LXVII (67)

Skupščina soglaša, da naj se v ustavi SFRJ ukinejo določila o družbenem pravobranilcu samoupravljanja v ustavi SFRJ. Na ta način bi republikam omogočili, da se same odločijo o nadaljnjem obstoju, ukinitvi ali preoblikovanju institucije družbenega pravobranilca samoupravljanja.

V skladu s sprejemljivimi določbami amandmajev je potrebno oblikovati tudi ustrezne amandmaje o terminološki uskladitvi besedila ter o sprejetju ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev.

Skupščina meni da vsi ostali amandmaji, to je amandmaji LIV, LX, LXI, LXII, LXIII, LXIV, LXV, LXVIII, LXIX in LXX, niso sprejemljivi, ker pomenijo povečanje pristojnosti federacije oziroma ker terjajo predhodno razjasnitev koncepta reševanja teh vprašanj v Jugoslaviji.

- 2 -
Ad 2)

Na podlagi osnutka poročila je komisija sklenila predlagati delegatom v zborih poročilo v naslednjem besedilu:

Komisija je na podlagi razprave na 2. in 3. seji v zvezi s podaljšanjem mandata oziroma funkcija delegatom iz Republike Slovenije v zborih Skupščine SFRJ in sprejela naslednje stališče:

"1. Komisija je po razpravi o odprtih vprašanjih delovanja Zveznega zbora Skupščine SFRJ ter ob ugotovitvi, da še niso zagotovljene pravne podlage za izvedbo volitev delegatom iz SR Slovenije v Zvezni zbor po novih volilnih načelih, sklenila predlagati Skupščini Republike Slovenije, da se delegatom iz Republike Slovenije v Zveznem zboru Skupščine SFRJ mandat podaljša v skladu z ustavnim zakonom o podaljšanju mandata delegatom v Skupščini SFRJ, to je najdlje do 31. decembra 1990.

Komisija ugotavlja, da je Skupščina Republike Slovenije na sejah zborov 23. marca letos 1990 sprejela posebni sklep, v katerem ni nasprotovala sprejemu ustavnega zakona o podaljšanju mandata delegatom v Skupščini SFRJ, ob tem pa je v 2. točki soglašala, da se delegatom iz Republike Slovenije v Zveznem zboru Skupščine SFRJ podaljša mandat do 31. julija 1990. Na seji Zveznega zbora Skupščine SFRJ dne 11. aprila 1990 je nato zbor ugotovil, da so vse skupščine soglašale s predloženim besedilom ustavnega zakona, zato je tudi ugotovil, da je zakon sprejet in s tem podaljšanje mandata delegatom do 31. decembra 1990. Delegati iz Republike Slovenije v tem zboru so na seji opozorili na sklep Skupščine Republike Slovenije ter na možne posledice, če ne bodo pravočasno zagotovljene zakonske podlage za pravočasno izvedbo volitev delegatom v Zvezni zbor.

Čeprav pravno tudi za delegate iz Republike Slovenije v Zveznem zboru velja podaljšanje mandata v skladu z ustavnim zakonom, to je najdlje do 31. decembra 1990, komisija ocenjuje za potrebno, glede na 2. točko sklepa Skupščine Republike Slovenije z dne 22.3.1990, s katerim je bila odločitev o morebitnem podaljšanju mandata tem delegatom po 31. juliju 1990 prepuščena skupščini novega sklica, da se sprejme poseben ugotovitveni sklep o podaljšanju mandata delegatom do najdlje 31. decembra 1990.

Komisija je zato sklenila Skupščini Republike Slovenije predlagati sprejem posebnega sklepa v naslednjem besedilu:

"Delegatom iz Republike Slovenije v Zveznem zboru Skupščine SFRJ se mandat podaljša najdlje do 31. decembra 1990".

2. V zvezi z mandati članov delegacije Skupščine Republike Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ pa komisija ugotavlja, da ne glede na to, da je ustavni zakon podaljšal mandat tudi članom delegacije, je nesporno, da lahko skupščine republik in avtonomnih pokrajin kadarkoli nadomestijo posamezne

ali vse člane svoje delegacije v tem zboru. Pri tem republike in avtonomni pokrajini niso vezani na predpise federacije.

Takšno stališče je Skupščina Republike Slovenije potrdila tudi v 4. točki svojega sklepa, ko je na sejah 22.3.1990 obravnavala zvezni ustavi zakon o podaljšanju mandatov ter sklenila, da naj o sestavi svoje delegacije v Zboru republik in pokrajin odloča skupščina novega sklica.

Komisija je ocenila, da obstoje vse ustavnopravne podlage za to, da se pripravijo in izvedejo volitve delegacije Skupščine Republike Slovenije v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ. Pri tem je menila, da bi glede na nujno kontinuiteto dela in potreben čas za prevzem dolžnosti članov novoizvoljene delegacije kazalo zagotoviti potreben čas, v katerem bi se novoizvoljena delegacija lahko pripravila na prevzem dolžnosti.

Z amandmajem XCIV k ustavi Republike Slovenije (Ur.l. RS 8/90) je določeno, da zbori republiške skupščine na skupni seji volijo in odpokličejo s tajnim glasovanjem člane delegacije Skupščine Republike Slovenije v Zboru Republik in pokrajin Skupščine SFRJ izmed delegatov v zborih.

S tem v zvezi je Komisija za ustavna vprašanja sklenila priporočiti Komisiji za volitve, imenovanja in administrativne zadeve, da po razgovoru s sedanjimi člani delegacije, z vodji klubov poslancev v skupščini in z vodstvom skupščine pripravi predlog rokovnika z opredelitvijo možnih datumov izvolitve in prevzema funkcije nove delegacije."

Za poročevalca na skupni seji zborov Skupščine Republike Slovenije je komisija določila podpredsednika Vitodraga Fukla; za poročevalce na sejah zborov pa: za sejo Zbora združenega dela člana komisije Zdravka Zabukovca, za sejo Zbora občin člana komisije Ivana Bizjaka in za sejo Družbenopolitičnega zbora podpredsednika komisije Vitodraga Fukla.

Seja je bila zaključena ob 15.00 uri.

Sekretar

Jernej Fovšar

Podpredsednik

Miran Potrč

